

TÜRK-İŞ

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU

8 MART

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

KADIN, ERKEK
HEPİMİZE
KUTLU OLSUN

1997

8 MART

DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

**KADIN, ERKEK
HEPİMİZE
KUTLU OLSUN**

1997

Yayına Hazırlayan :
SEYHAN ERDOĞDU

Basım Yeri:

Yorum Basın Yayın San. Ltd. Şti.

Tel : (0.312) 229 00 76 - 230 08 59 - 229 61 20

Fax : (0.312) 229 23 56

ANKARA

SUNUŞ

Kadının toplum içindeki eşitsizliği sorunu, neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir. Kadın haklarını savunan, kadına eşitlik isteyen kadın hareketleri ise ancak, son 150 yıldan beri yoğunluk kazanmıştır.

Amerika ve Avrupa'da kadınlar, oy hakkı ve eşitlik için yıllar süren sert mücadeleler vermişlerdir.

Birçok batı ülkesinde kadınlar, zorlu mücadeleler sonunda, siyasi ve medeni haklarını alabilmişlerdir.

Osmanlı toplumunda da bazı kadın hareketleri olmakla birlikte, bu hareketler ve öne sürülen talepler, batı ülkelerine kıyasla oldukça ılımlı olmuştur.

Kurtuluş Savaşında, erkek ile omuz omuza mücadele veren kadınlarımız, Cumhuriyet döneminde, bazı batı ülkelerinde bile kadınların henüz elde edemedikleri haklara kavuşmuşlardır.

1926 yılında Medeni Kanun'un kabul edilmesi, 1930 yılında belediye seçimlerinde oy kullanma ve belediye meclislerine seçilme hakkının kadınlara verilmesi, 5 Aralık 1934'de ise milletvekili seçme ve seçilme hakkının kadınlara da tanınması, bu büyük gelişmenin köşe taşlarıdır.

Unutmamak gerekir ki, Türk kadınlarının siyasal haklara kavuştuğu 1934 yılında, İtalya'da, Fransa'da, Yunanistan'da kadınların bu hakları yoktu.

Kuşkusuz halen, Medeni Kanunda ve Türk Ceza Kanunu'nda kadınlara karşı ayrımcılık gözeten çeşitli maddeler vardır ve bunların düzeltilmesi gerekir.

Ancak, tekrar belirtmek isteriz ki, başka ülkelerde kadınların uzun ve zorlu mücadelelerle elde ettikleri hukuki, siyasi haklar, Cumhuriyet Türkiye'sinde bir kaç yılda Türk kadınına sağlanmıştır. Bu bakımdan Atatürk Türkiye'sinin ve Cumhuriyetin aydınlığından en çok yararlanan kesimin kadınlar olduğunu söyleyebiliriz.

Ne yazık ki, var olan hakların hayata geçirilmesi yani gerçek demokratikleşme yeterli ölçüde olmamıştır. Türkiye'de parlamento-daki kadın milletvekili oranı 1995'de % 2 iken, bu oran, mesela

Danimarka'da % 29, İtalya'da % 13'dür.

Yalnızca parlamentoda değil, sendikalar da dahil olmak üzere, bütün kurum ve kuruluşlarda kadının sahip olduğu hukuki, siyasi ve sosyal hakların hayata geçirilemediğini hatta geriye götürülmek istendiğini görüyoruz.

Kadının toplumdaki konumu ve böylece tüm toplumu daha ileri götürmek için, kadının laik Türkiye Cumhuriyeti'nde kazandığı demokratik hakların titizlikle korunması ve geliştirilmesi gerekir.

Mustafa Kemal 30.8.1925 tarihinde yaptığı Kastamonu konuşmasında şöyle diyordu:

"... Arkadaşlar, Türk milleti çok büyük olaylarla ispat etti ki,

yenilikçi ve inkılapçı bir millettir. Son senelerden önce de milletimiz yenilik yolları üzerinde yürümeğe, sosyal inkılaba teşebbüs etmemiş değildir. Fakat hakiki semereler görülemedi. Bunun sebebini araştırdınız mı? Bence işe esastan, temelinden başlanmamış olmasıdır. Bu hususta açık söyleyeyim. Bir toplum, bir millet, erkek ve kadın denilen iki cins insandan oluşur. Kabil midir ki, kitlenin bir parçasını yükseltelim diğerine müsamaha edelim de kitlenin tamamı yükselebilsin? Mümkün müdür ki, bir topluluğun yarısı topraklara zincirlerle bağlı kaldıkça diğer kısmı semalara yükselbilsin? Şüphe yok, yükselme adımları dediğim bu iki cins

tarafından beraber, arkadaşça atılmak ve iş, terakki ve yenilikte birlikte yol almak gerekir. Böyle olursa inkılap başarılı sonuca ulaşır. Memnuniyetle görmekteyiz ki, bugün tuttuğumuz yol gerekli olana yaklaşmaktadır. Her halde daha cesur olmak gereği açıktır."

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, toplumun bir yarısını teşkil eden kız çocuklarımız ve kadınlarımız için okulda, evde, işte ve toplumsal yaşamın her alanında eşitlik ve özgürlük sağlanması için mücadele ve dayanışma günüdür.

YÖNETİM KURULU

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

8 Mart İşçi Kadınların Mücadele ve Dayanışma Günü

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nün doğuşu ve zamanla uluslararası nitelik kazanması, yaklaşık 150 yıl kadar önce, işçilerin, çalışma saatlerinin azaltılması ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için verdikleri kitlesel mücadeleyle bağlantılıdır.

8 Mart, 19. yüzyılın ortalarında Amerikalı işçilerin yaptıkları bir grev ve yürüyüş ile gündeme gelmiş, kadın işçilerin bu ilk direnişi, sermaye yanlısı siyasal güçlerin baskılarıyla karşılaşmıştır.

8 Mart, işçilere, haklarını alabilmek için güçlü olmaları gerektiğini, güçlü olmak için de birleşmenin şart olduğunu göstermiştir.

Onun için 1 Mayıs'da olduğu gibi, 8 Mart'da da Amerikalı kadın işçilerin açtığı mücadele bayrağı zamanla uluslararasılaşmış ve dünyanın pek çok ülkesindeki kadın işçiler 8 Mart'ı uluslararası mücadele ve dayanışma günü olarak benimsemişlerdir.

Ve nihayet 1 Mayıs gibi, 8 Mart da tüm dünyada, sendikaların ve işçilerin partilerinin, insanlığın özgürlük ve demokrasi yürüyüşüne armağan ettikleri bir gün olmuştur.

Evet, 8 Mart tüm dünyadaki kadınların günüdür, ama herşeyden önce dünyadaki işçi kadınların günüdür...

8 Mart'ın tarihçesi;

19. yüzyılda, sanayileşme Avrupa ve Amerika'da yaygınlaştıkça, erkek işçilerin yanısıra, kadın işçiler de ucuz işgücü olarak çalıştırılmaya başladılar.

Kadınlar sanayi devriminden önce de çalışıyorlardı. Ama çalışmaları genel olarak evde ve onun çevresinde tarım ve hayvancılıkta yoğunlaşmıştı. Kadınlar ev halkının gereksindiği kumaş, halı, kilim, kışlık gıda, sabun vb. gibi pekçok şeyi üretiyor, hayvanlara bakıyor, tarlada bahçede çalışıyordu.

Sanayileşme ile birlikte, üretimin ağırlığı evden uzaklaştı. Kırsal kesimde mülksüzleşme hızlandı. Küçük toprak sahipleri yok olurken topraklar,

Ücretli emek kullanan toprak sahiplerinin elinde toplandı. Kırsal kesimdeki hızlı mlkszleşmeyi yaşayan ailelerdeki kadınlar kentlere gelerek, atelyelerde ve fabrikalarda esaret koşullarında çalışmak zorunda kaldılar. Bu koşullarda bile iř bulamayan kadınları bekleyen son ise fuhuş veya dilencilikti. Yaşam koşullarının ağırlığı işçi ailesini kertiyor, bundan en büyük zararı da kadın ve çocuklar görüyordu. ocuklarına bakmak için zaman ve imkan ayıramayan kadın, çocuklarının da kendisinininki gibi karanlık bir dünyaya daha küçük yaştan sürüklendiğini görüyordu. Üstelik fabrikalarda, daha iyi ücretli işler erkeklere gidiyor, kadınlar "kadın işi" diye nitelenen ve hep daha az ücret biçilen işlerde, hatta bazan yarı ücretle çalışıyorlardı.

Kârlarını mümkün olduğunca artırmaya çalışan sermayedarlar, sanayileşme süreci içerisinde işçileri insafsızca sömürüyorlar, onların en temel taleplerine bile kulaklarını tıkıyorlardı. İşçilerin düşük ücretlerle, günde 15-16 saat çalıştırılmaları olağan karşılanıyordu. İşçi sağlığı ve iş güvenliği, sermayedarlar için yabancı kavramlardı. İşçiler ağır çalışma koşulları altında 35-40 yaşlarına geldiklerinde tükenip ölüyorlardı.

İşte bu koşullar altında, kadın işçiler yaşam ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi için seslerini yükseltmeye başladılar.

Avrupa ve Amerika'da, kadın işçiler daha yüksek ücret, insanca çalışma koşulları ve erkek işçilerle eşit muamele için mücadele bayrağını açtılar.

8 Mart 1857'de Amerika'da, New York kentinde tekstil ve konfeksiyon fabrikalarında çalışan kadın işçiler, 16 saatlik işgününe, ağır çalışma koşullarına ve düşük ücretlere karşı greve gittiler. Talepleri 10 saatlik çalışma günü, daha iyi ücret ve insanca çalışma koşulları idi.

New York kentinin Aşağı Doğu yakasında toplanan yoksul giyimli, perişan görünümlü kadın işçiler, yakındaki daha zengin bir mahalleye doğru yürüyüşe geçtiler. Yürüyüşçüler, çalıştıkları ve yaşadıkları yoksullar mahallesinin sınırlarını aşınca, polis tarafından dağıtıldılar. Kadınların bazıları tutuklanırken, bazıları çıkan kargaşada ezildi. Bu kadınlar ilk direnişlerinden gereken dersi çıkardılar. Üç yıl sonra, 1860'da sendikalarını kurdular.

1857 yılındaki bu ilk direnişden 51 yıl sonra, **8 Mart 1908**'de New York kentinin gene Aşağı Doğu Yakasından binlerce kadın iplik işçisi, yürüyüşe geçti. Talepleri 51 yıl öncekinin aynısıydı. Daha kısa çalışma saatleri ve daha iyi çalışma koşulları... Bu taleplere çocuk emeğine karşı bir yasa çıkartılması talebi ve oy hakkı talebi de eklenmişti.

1908 yılında Amerika'da kadınların talepleri üzerine, Şubat ayının son haftasının kadınların oy hakkı için yapılacak gösterilere ayrılması kararlaştırıldı. 28 Şubat 1908, Amerika'da Kadınlar Günü oldu. Bugün tüm dünyadaki kadın hakları savunucularının dikkatini çekmişti.

Dünya Kadınlar Gününe Doğru

1910 yılında Danimarka'nın Kopenhag kentinde toplanan ve 17 ülkeden 100 delegenin katıldığı İkinci Enternasyonal'in Kadınlar Konferansında, kadın hakları ve özgürlükleri hareketini ve kadınlara oy hakkı tanınması mücadelesini desteklemek için, uluslararası nitelikte bir **"Kadınlar Günü"** belirlenmesi kararlaştırıldı. Alman delegesi Clara ZETKİN'in önerisiyle, Dünya Kadınlar Günü'nün kesin bir gün belirlenmemekle birlikte her yıl Mart ayında kutlanması kabul edildi. Dünya Kadınlar Günü'nün sloganlarından biri de "Herkesin Oy Hakkı" olacaktı.

Amerika'da kadınlar 1. Dünya Savaşı'na kadar Şubat'ın son Pazarını Kadınlar Günü olarak kutlamaya devam ettiler.

Avrupa'da ise 1910 Kopenhag Konferansı'nda alınan karar uyarınca, ilk kez 19 Mart 1911 tarihinde, Avusturya'da, Danimarka'da, Almanya'da ve İsviçre'de Dünya Kadınlar Günü çeşitli toplantılarla kutlandı. Bu toplantılara 1 milyondan fazla kadın ve erkek katıldı. Toplantılarda kadınlar, oy hakkı ve kamu yönetimine gelme hakkının yanısıra, çalışma hakkı, mesleki eğitim hakkı talep ettiler ve işe alınmada ayrımcılığa son verilmesini istediler.

19 Mart 1911 gösterilerinden bir hafta sonra, 25 Mart'da, New York kentinde çıkan trajik Triangle yangınında, çoğu İtalyan ve Yahudi göçmen olan 140 kadın işçi yanarak öldü. Bu olay Amerika Birleşik

Devletleri'ndeki çalışma yasalarını büyük ölçüde etkiledi. Daha sonraki yıllarda yapılan Dünya Kadınlar Günü kutlamalarında, bu felakete yol açan çalışma koşulları hep gündeme getirildi.

Birinci Dünya Savaşı'nın arifesinde gelişen barış hareketinin bir parçası olarak Rusya'da kadınlar, ilk Dünya Kadınlar Günü'nü, 1913'de, Amerikalı kızkardeşleri gibi Şubat ayının son Pazartesi günü kutladılar.

Avrupa'da ise 1913 ve 1914 yıllarında 8 Mart'ta veya 8 Mart'a yakın günlerde, kadınlar savaşı protesto etmek ve dayanışma duygularını dile getirmek için gösteriler düzenlediler.

İngiltere'de Dünya Kadınlar Günü İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar kutlanmadı.

Amerika, Kadınlar Günü'nün bu yeni tarihini ve uluslararası niteliğini 1916 yılına kadar benimsemedi, ondan sonra da Amerika'da Dünya Kadınlar Günü arasına kutlandı. 1930'lu yılların sonunda ise tamamen terkedildi.

Birinci Dünya Savaşı'nda iki milyon ölü veren Rusya'da ise 1917 yılında, Şubat ayının son pazarı olan 23 Şubat'da, kadınlar ve çocuklar, "Ekmek ve Barış" için kitlesel gösterilere ve grevlere gittiler. Siyasi liderler grevin zamanlamasına karşı çıkıyorlardı, ama kadınlar eylemlerini sürdürdüler. 23 Şubat o zamanlar Rusya'da kullanılan Julyen takvime göre idi, aynı tarih dünyanın diğer yerlerinde kullanılan Gregoryen takvime göre ise **8 Mart**'a isabet ediyordu.

Yukarda anlattığımız olaylar, **8 Mart Dünya Kadınlar Günü**'nün sermayenin ağır sömürüsü altında ezilen kadın işçilerin, ekmek, barış ve özgürlük mücadelesinden doğduğunu kanıtlıyor.

8 Mart Birleşmiş Milletler Gündeminde

1960'lı yılların sonunda Kadın Özgürlük Hareketinin yükselişi ile Dünya Kadınlar Günü'ne gösterilen ilgi arttı. 1970'li yıllarda dünyanın birçok ülkesinde **8 Mart Dünya Kadınlar Günü** olarak kutlanıyordu.

1978'de Amerika Birleşik Devletlerinde düzenlenen Birinci Kadın Tarihi haftasında önde gelen bir konu da Dünya Kadınlar Günü idi.

Birleşmiş Milletler 1975 yılını Dünya Kadın Yılı, 1975-1985 dönemini Dünya Kadın On Yılı ilan etti. **8 Mart Dünya Kadınlar Günü** de, 1978 yılında Birleşmiş Milletler'in Kutladığı Resmi Günler arasına katıldı.

Birleşmiş Milletler'in bu faaliyetleri:

- Sağlık, öğretim ve eğitim alanlarında kadınlara ayrılan kaynakların yetersizliğini,
- Kadınlara ilişkin istatistiklerin eksikliğini,
- Kadınların tam katılımı olmadan sosyal ve ekonomik kalkınmanın sağlanamayacağını,
- Kadın haklarını iyileştirmek için yeni yasalar gerektiğini,
- Kadınların, ikincil ve kısmi sorunlar üzerinde değil, genel sorunlar üzerinde durmaları gerektiğini ortaya koydu.

On yılın sonunda, 157 ÷lkeden gelen temsilciler, Kenya'nın başkenti Nairobi'de toplanarak On yılın faaliyetlerini gözden geçirdiler ve Kadınların İlerlemesi için Nairobi İleriye Dönük Stratejileri adında bir eylem planı benimsediler.

Bu eylem planına göre hükümetler aşağıdaki yükümlölükleri üstlenmişlerdir.

- Birleşmiş Milletler tarafından 1981 yılında imzaya açılan Kadına karşı Her Türölü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşmesi'nin onaylanması ve uygulanması, kadın ve erkeklerin öğretim, eğitim ve istihdamda eşit haklardan yararlanması,
- Kadınlara ilişkin olumsuz ve baskımacı anlayışların terkedilmesi,

- Kadınların haklarının ne olduğu konusunda bilgilendirilmeleri,
- Kadınlar hakkında istatistik toplanması ve kadınların durumunun izlenmesi,
- Ev sorumluluklarının paylaşılması,
- Eşit haklara ilişkin yasaların uygulanması, şikayetlerin kabulü ve ilerlemenin izlenmesi için ulusal organlar kurulması.

1985 Nairobi Stratejileri, ayrıca kadın ve erkek işçilerin sosyal ve ekonomik yaşama tam katılımını sağlamakta sendikaların kilit rol oynayacağını da belirtmektedir.

Bugün, dünyadaki ülkelerin % 90'ında kadının ilerlemesine yönelik resmi kuruluşlar mevcuttur. Bunların % 50'si Birleşmiş Milletler Kadın On Yılı döneminde kurulmuştur.

4-15 Eylül 1995 tarihlerinde Çin'in başkenti Pekin'de yapılan Birleşmiş Milletler 4. Dünya Kadın Konferansı'nda ise 1975 yılında Mexico'da, 1980'de Kopenhag'da ve 1985'de Nairobi'de yapılan B.M. Kadın Konferansları'nda ele alınan Eşitlik, Kalkınma ve Barış konuları yeniden incelendi.

Aralarında Türkiye'nin de bulunduğu tüm dünya devletleri, bu Konferans'da kabul ettikleri Pekin Deklarasyonu'nda:

- Kadın haklarının insan hakları olduğunu,
- Kadının toplumun bütün alanlarına eşit katılımını sağlamak için çalışacaklarını,
- Kadının ekonomik yaşamdaki güçsüzlüğünü ve yoksulluğunu ortadan kaldıracak önlemleri alacaklarını,

- Kadına karşı şiddetin yokedilmesi için uğraş vereceklerini, ilan ettiler.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, tarihi yapan sıradan kadınların öyküsüdür. Bu öykünün kökleri, kadınların, erkeklerle eşit bir biçimde, toplumsal yaşama ve toplumsal gelişmeye katılmak için yüzyıllardır verdikleri mücadelede yatmaktadır. Eski Yunanda Lysistrata savaşa son vermek için bayrak açmıştı. Fransız devriminde Parisli Kadınlar kadınlara oy hakkı verilmesi için "Özgürlük, Eşitlik, Kardeşlik" çağrısıyla Versay'a yürümüşlerdi. 1912 yılında Lawrence'deki grevci kadın işçiler, köle gibi çalışmaya hayır diyerek, güzellikten, sanattan ve sevgiden paylarını isteyerek, "Ekmek ve Gül" isteyerek greve gitmişlerdi.

Bugün de dünyanın dört bir yanında, milyonlarca kadın, iş, ekmek ve özgürlük için, demokrasi ve barış için, eşit haklar için yürüyor... Yalnız kendileri için değil, erkekler için de, oğulları için de yürüyorlar...

Ulusal sınırlarla, etnik, kültürel, ekonomik politik ayrılıklarla, dil farklılıklarıyla bölünmüş gibi görünen dünyanın her yerindeki kadınlar, **8 Mart Dünya Kadınlar Günü**'nü kutlamak için birleştikleri zaman, eşitlik, adalet, barış ve kalkınma uğruna verdikleri bir asırlık mücadele geleneğine gururla bakabilirler.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü kadın, erkek hepimize kutlu olsun...

"EKMEK VE GÜL"

1912 yılında Amerika'da, Massachusetts Eyaletindeki büyük yün merkezi Lawrence'de, 20 bin işçi, haftalık ücretlerindeki azalmaya karşı kendiliğinden bir eyleme geçti ve işi bıraktı. İşçiler haftada 56 saat çalışıp ortalama 8.76 dolar kazanıyorlardı. Bir yasa ile kadın ve 18 yaşından küçükler için haftalık çalışma 54 saatle sınırlandırılınca, şirketler, çalışma saatlerini düşürdüler, Ama çalışma saatleri ile birlikte ücretler de düştü. Patronlar, haftada ortalama 31 sent olan ücret kaybını karşılamayı reddediyorlardı.

Bunun üzerine büyük New England tekstil sanayiini sarsan işi bırakma olayı gerçekleştirildi. Dünya Sanayi İşçileri Sendikası'nın aktif önderliği ile grev bütün ülkede manşet haber haline geldi. Sendika Lideri Bill HAYWOOD otobiyografik eseri, *Bill HAYWOOD'un Kitabı*'nda Lawrence grevini şöyle anlatıyor:

"Bu grev, bu ülkede veya dünyanın bir başka ülkesinde yapılmış olan en büyük, en harika, en önemli grevdi. Ve grevin en çarpıcı yanı, bir demokrasi şöleni olmasıydı. Grevcilerin 56 kişiden oluşan ve 27 ayrı dili temsil eden bir komiteleri vardı. Patron, komite ile herhangi bir konuyu görüşmek isterse, Komite üyelerinin tümünü görmek

zorundaydı. Bu komitenin hemen arkasında 56 kişilik bir başka komite vardı. Esas komitenin tutuklama ihtimaline karşı hazırlanmıştı. Lawrence'deki olaylarla ilgili olan her yöneticinin, hapse atılması halinde yerini alacak bir yedeği seçilmişti.

Onuncu hafta sonunda, grevciler, yün şirketlerinden, yalnızca kendileri için değil, New England'daki 250 bin tekstil işçisi için de önemli tavizler elde ettiler.

Grevcilerin yaptığı pek çok yürüyüşden birinde, bir grup genç kız; "Hem Ekmek Hem de Gül İstiyoruz" yazılı bir pankart taşıdı. Bu James OPPENHEIM'ın ünlü "Ekmek ve Gül" şiirine ilham oldu. Caroline KOHLSAAT şiiri besteledi.

Şiir çeşitli ülkelerde çeşitli dillere çevrildi. Fransızca'da "Du Pain et Des Roses", İtalyanca'da "Pan a Rosa" başlığıyla söylenen şiiri, şair Metin DEMİRTAŞ "Ekmek ve Gül" başlığıyla Türkçe söyledi.

E K M E K V E G Ü L

Yürüyoruz yürüyoruz, günün aydınlığında
Donuk fabrika bacalarına, yoksul mutfaklara
Çarpıyor sesimiz ve birden parlayan
Bir ışık gibi ulaşıyor insanlara

"Ekmek ve gül ! Ekmek ve gül !"

Yürüyoruz yürüyoruz, erkekler için de yürüyoruz
Çünkü hala bizim oğullarımızdır onlar
Ve biz hala analık ederiz onlara

En zorlu iş, en ağır emek
Ve çalışmak doğuştan mezara dek
Bu böyle sürüp gitsin istemiyoruz
Yaşamak için ekmek
Ruhumuz için gül istiyoruz!
Yürüyoruz yürüyoruz kol kola
Saflarımızda ölüp gitmiş arkadaşlarımız
Ve türkümüzde onların kederli, "Ekmek" çığlıkları
Çünkü bir köle gibi çalıştırıldı onlar
Sanattan, güzellikten, sevgiden yoksun
Biz de bugün hala onların özlemini haykırıyoruz
İş ve ekmek diyoruz
Ama gül de istiyoruz!

Yürüyoruz yürüyoruz, yan yana, güzel günler adına
Kadınız, insanız, insanlığı ayağa kaldırıyoruz
Paydos bundan böyle köleliğe, aylaklığa
Herkes çalışsın, bölüşülsün kardeşçe, yaşamın sundukları
İşte bunun için yükseliyor yüreklerimizden
Bu ekmek ve gül türküleri
Ve yineliyoruz hep bir ağızdan:

"Ekmek ve gül ! Ekmek ve gül !"